

	Tárgyak: Mozaik Orpheus ábrázolásával
	Intézmény: Szépművészeti Múzeum Dózsa György út 41. 1146 Budapest
	Gyűjtemények: Antik Gyűjtemény
	Leltári szám: ANT_2005.7.A

Leírás

A hatszögletű, ívelt oldalú, tört meandermintával szegélyezett kép Orpheust sziklán ülve ábrázolja. Mellette fa (babér?), rajta énekesmadár. A hérós ujjas, rövid tunikát, a jobb vállán ruhakapcsoló tüllel (fibula) megtűzött, baloldalt lecsüngő köpenyt, testhez simuló nadrágot és sarut visel. Fején phrygiai sapka. Baljával négyhúrú lantot penget, jobbáiban lantverő (pléktron). A képet nagyrészt négyszögletes, 5-8 milliméteres kőkockák alkotják, de a finomabb részleteket, például az arcot vagy a bal kéz ujjait jóval kisebb, gazdag színárnyalatú mozaikszemekből rakták ki. A mozaik készítője – elsősorban a színhatás gazdagítására – üveglapocskákkal egészítette ki a kőkockákat. Észak-Afrika középső területe, Africa provincia a római birodalom egyik leggazdagabb régiója volt. A hatalmas méretű nagybirtokokon folyó mezőgazdasági termelés kulcsszerepet játszott a birodalom ellátásában. A térség művészetét tekintve is elválaszthatatlanul kapcsolódott a görög-római mediterráneum klasszikus kultúrájába: bár végig megőrizte sajátos vonásait – amelyek főleg a föníciai-pun hagyományból származtak, és hatásuk Karthágó elpusztítása (Kr. e. 146) után sem szűnt meg –, Africa a hellénizált művészeti koiné szerves része lett. Nem meglepő tehát, hogy az észak-afrikai mozaikok fontos szereplői közé tartozik Orpheus, a görög mitológia egyik legismertebb alakja. Orpheus a par excellence dalnok hérós. Apjának általában Apollón istent, anyjának pedig Kalliopé múzsát tartották. Leghíresebb tette az volt, hogy élve lemerészkedett az alvilágba feleségéért, Eurydikéért. A dalától és lantjátékától megbűvölt alvilági istenek vissza is adták neki az asszonyt. Muzsikájának ereje a vadállatokat is megzabolázta. Ez a jelenet a római mozaikművészet egyik gyakori témája volt, középen Orpheussal, körülötte pedig a feléje forduló állatokkal. A budapesti mozaik is egy ilyen, nagyméretű kompozíció középső része lehetett, s talán egy villa padlóját burkolhatta. Orpheus alakja különösen a Kr. u. 3. század elejétől vált népszerűvé, a Marcus Aurelius halála (180) után a birodalom és a klasszikus antik kultúra válságának tudatára ébredő késői császárkorban. A szerelméért az alvilágba is leszálló, és onnan élve visszatérő, zenéjével a vadállatokat is megszelídítő, az aranykor harmóniáját visszaidéző isteni dalnok képe számos, koronként, területenként és szellemi áramlatonként eltérő értelmezési lehetőséget kínált. Jól mutatja ezt, hogy alakja változatlan formában került át a kialakuló ókeresztény művészetbe is, Krisztus ábrázolásának egyik lehetséges formájaként. Az Antik Gyűjtemény egyetlen ókori mozaikját Tunéziában találták az 1940-es években. Tulajdonosa

a 20. század közepén Franciaországba költözött; innét került a darab néhány éve a nemzetközi műkereskedelembé. NAGY ÁRPÁD MIKLÓS szövege nyomán

Alapadatok

Anyag/ Technika:

Kő, üveg /

Méretek:

97 x 113,5 cm

Események

Készítés	mikor	3. század
	ki	
	hol	
Ábrázolás	mikor	
	ki	Orpheusz
	hol	

Kulcsszavak

- mozaik